

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

ПЕРЕГІНЕЦЬ СНІЖАНА ІГОРІВНА

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ
БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ

071 «Облік і оподаткування» (галузь наук – Управління та адміністрування)

Автореферат
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник: д.е.н., проф. завідувач кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Баланюк Іван Федорович

Рецензент: д.е.н., проф. кафедри фінансів Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Левандівський Омелян Тарасович

Захист відбудеться «27» червня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Баланюк Іван Федорович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	Error! Bookmark not defined.
1.1.Сутність безготівкових розрахунків та їх роль в системі управління підприємством.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.Порядок організації безготівкових розрахунків підприємства та його основні принципи	Error! Bookmark not defined.
1.3 Нормативно-правове регулювання обліку безготівкових розрахунків	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПрАТ “БІЛЬШІВЦІ-РИБА”	Error! Bookmark not defined.
2.1. Організація проведення розрахункових операцій підприємства	Error! Bookmark not defined.
2.2. Облікове відображення безготівкових розрахунків ПрАТ “БІЛЬШІВЦІ-РИБА”	Error! Bookmark not defined.
2.3. Напрямки покращення введення обліку безготівкових розрахунків на досліджуваному підприємстві.....	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПрАТ “БІЛЬШІВЦІ-РИБА”	Error! Bookmark not defined.
3.1. Порядок здійснення аналізу грошових розрахунків підприємства	Error! Bookmark not defined.
3.2.Економічний аналіз безготівкових розрахунків та оцінка ефективності їх використання	Error! Bookmark not defined.
3.3.Методика проведення контролю безготівкових розрахунків та шляхи оптимізації використання грошових коштів підприємства	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ	Error! Bookmark not defined.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	Error! Bookmark not defined.
ДОДАТКИ..	Error! Bookmark not defined.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Організація та вибір правильної форми грошового обліку сприяє своєчасному надходженню капіталу для забезпечення процесу виробництва, вільної концентрації економічних ресурсів та їх ефективного використання в господарській діяльності.

Фінансова криза дестабілізує ринкове середовище та фінансовий стан підприємств, знижує платоспроможність, уповільнює розрахунки та порушує платіжну дисципліну, що вимагає прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення організації безготівкових розрахунків та оптимізації грошових потоків бізнесу. Усі зазначені вище чинники зумовлюють важливість та актуальність теми даної роботи.

Питання щодо методики та організації бухгалтерського обліку, аналізу та ведення безготівкового обліку підприємств досліджували багато вчених, а саме: Ф. Бутинець, І. Бланк, І. Орлов, В. Сопко, І. Щербина та інші. Праці цих фахівців охоплюють широкий спектр методологічних та організаційних питань у сфері обліку, управління та аналізу грошових коштів, хоча деякі аспекти висвітлені недостатньо.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є розробка важливих практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку, управління та аналізу безготівкових розрахунків на рівні приватних підприємств.

У цьому контексті в дослідженні розглядалися наступні питання:

- дослідити та проаналізувати наукові статті з обраної теми дослідження та їх узагальнення відповідно до авторського підходу до теми;
- дослідити сутність і місце безготівкових розрахунків у системі управління готівкою підприємства;
- проаналізувати законодавчі та нормативні вимоги до бухгалтерського відображення безготівкових платежів;
- ознайомитися з принципами та процедурою безготівкових розрахунків;
- визначити новітні форми безготівкового розрахунку;

- визначити методологію обліку виплат у грошовій формі;
- дослідити методи аналізу безготівкових розрахунків;
- дослідити методи управління безготівковими платежами;
- визначити шляхи покращення облікової та аналітичної роботи безготівкових розрахунків.

- знайти шляхи оптимізації безготівкових розрахунків компанії;
- зробити висновок та представити пропозицію щодо теми дослідження.

Предметом дослідження є організаційні аспекти та методика обліку, контролю та аналізу безготівкових розрахунків підприємства.

Об'єктом дослідження є ПрАТ “Більшівці-Риба”, що дає можливість розглянути питання обліку, контролю та аналізу безготівкових розрахунків на підприємстві.

Методи дослідження. У роботі використано науково-комплексні методи на основі системного підходу. А також висвітлено методику щодо організації обліку та контролю суб'єктів господарювання безготівкових розрахунків, де застосовано статистичні та аналітичні, порівняльні та кластеризаційні методи. Графічний підхід використовується для візуалізації отриманих результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що глибоко узагальнено та проаналізовано основну науково-методичну літературу з обраної теми дослідження, розробити рекомендації щодо удосконалення облікового відображення безготівкових платежів та оптимізації руху грошових коштів на підприємстві.

Обсяг та структура роботи. Робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки; вона подана на 77 сторінках і ілюстрована 15 таблицями, 20 малюнками та окремими додатками. Список використаних джерел налічує 45 назв.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ» досліджено наукові статті з обраної теми дослідження та їх узагальнення відповідно до авторського підходу до теми, сутність і місце безготівкових розрахунків у системі управління готівкою підприємства, а також законодавчі та нормативні вимоги до бухгалтерського відображення безготівкових платежів.

У розділі 2 «ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПрАТ “БІЛЬШІВЦІ-РИБА”» розкрито принципи та процедури безготівкових розрахунків, визначено новітні форми безготівкового розрахунку та методологію обліку виплат у грошовій формі.

У розділі 3 «ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПрАТ “БІЛЬШІВЦІ-РИБА”» досліджено методи аналізу безготівкових розрахунків та методи управління безготівковими платежами, визначено шляхи покращення облікової та аналітичної роботи безготівкових розрахунків та шляхи оптимізації безготівкових розрахунків компанії, розроблено висновки та пропозиції щодо теми дослідження.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження організації та методики обліку, контролю та аналізу безготівкових розрахунків у системі управління грошовими потоками підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Розкрито економічну сутність безготівкових розрахункових операцій та їх місце в управлінні грошовими потоками підприємства. Безготівковий розрахунок – це переказ грошей за товари, продукти або послуги з рахунку компанії на рахунок одержувача через банк. Загальна сума платежів – це грошовий потік, а ефективне управління – найважливіше. фінансового менеджменту.

2. Проаналізовано нормативно-правові акти щодо обліку грошових виплат. Правила ведення бухгалтерського обліку безготівкових розрахунків базуються на законодавстві України, Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, нормативно-правових актах, методичних рекомендаціях та інструкціях Національного банку України.

3. Досліджено принципи та організаційну структуру безготівкового розрахунку. Компанії мають право самостійно обирати спосіб оплати, визначений чинними нормативними документами, та за згодою банку відкривати необмежену кількість рахунків на свій вибір. Кошти будуть списані з банківських рахунків за вказівками власника та лише в межах коштів, наявних на цих рахунках.

4. Визначено сучасний формат безготівкових розрахунків. Платіжні доручення, платіжні рахунки, платіжні вимоги, чеки, акредитиви, нагадування та інкасові доручення використовуються як рахунки-фактури та платіжні документи. Компанія самостійно обирає такі засоби оплати. Його використання забезпечує своєчасне виконання зобов'язань і сприяє підвищенню платіжної дисципліни.

5. Уточнено, як обліковуються платіжні операції. Банківська виписка є документальним підтвердженням операції щодо перерахування коштів на банківський рахунок. Він замінює реєстр аналітичного обліку поточних рахунків і одночасно є основою для оприбуткування операцій.

6. З'ясовано, як відображаються в бухгалтерському обліку безготівкові розрахунки підприємства. Глобальні розрахунки за операціями банківського рахунку відбуваються на рахунку 31 "Рахунки в банках". За дебетом рахунку 31 31 "Рахунки в банках" зазначається надходження коштів (збільшення), а за кредитом – їх використання (зменшення).

7. Визначено шляхи вдосконалення обліку натуральних внесків. Розвиток інформаційних технологій та їх впровадження в облікові системи забезпечують оперативність бухгалтерського обліку підприємства, значно полегшують створення звітної інформації, підвищують достовірність даних. Система електронного обслуговування "Клієнт-Банк" забезпечує мобільне управління та моніторинг вартості розрахункового рахунку підприємства, мінімізуючи своєчасне оформлення та видачу платіжних документів.

7. Проаналізовано динаміку та структуру платіжних операцій, здійснено аналіз руху грошових коштів, досліджено структуру джерел фінансування та напрямків їх витрачання. Проведено аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства, аналіз обороту та грошових потоків підприємства.

8. Вивчено методика контролю за безготівковими розрахунками та обумовлено виконання основних завдань контролю: перевірка законності та обґрунтованості розрахунків, перевірка дійсності платіжних документів та контроль за правильністю відображення платежів.

9. Уточнено методи оптимізації валютних розрахунків підприємства. Основним напрямком оптимізації грошових потоків підприємства є створення умов для збалансованості грошових потоків, формування та реалізація заходів щодо збільшення чистого грошового потоку.

Список основних джерел

1. Ширенбек Х. Економіка підприємства: підручник. К: Центр навч. літ-ри, 2004. 848 с.
2. Вовк М.О. Формування елементів облікової політики підприємства щодо звітних сегментів. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Випуск 3. С. 831-834.
3. Сорокіна Е.М. Аналіз грошових потоків підприємства: теорія, практика в умовах реформування економіки. К: Центр навч. літ-ри, 2002. 176 с.
4. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” № 73 від 07.02.2013 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
5. Постанова “ Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті ” від 21.01.2004 р. № 22. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
6. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. К. : КНЕУ, 2000. 578 с.
7. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. 2-ге видання, виправлене та доповнене. Львів: Видавництво “Центр Європи”, 1997. 576 с.
8. Олійничук В.М. Фінансовий облік: навчально-виробничий посібник. Івано-Франківськ, 2011. 441 с.
9. Міщенко Т. М. Облік витрат виробництва м'ясопродукції за центрами витрат. Наука й економіка. 2014 Вип. 4. С. 57-64.
10. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. К. : Центр навч. літ-ри, 2005. 352 с.
11. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2009. 389 с.
12. Загородній А. Г., Партин Г. О., Пилипенко Л. М. Бухгалтерський облік. Основи теорії та практики: підруч. К.: Знання, 2009. 422 с.

13. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник. Тернопіль: Богдан, 2007. 720 с.
14. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручн. К.: Алерта, 2013. 982 с.
15. Закон України “ Про платіжні послуги ” № 1953-IX від 14.12.2021 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
16. Бублик Є.О. Обмеження готівкових розрахунків в Україні. Економіка і прогнозування. 2013. № 2. С. 34-42
17. Бланк І.А. 2. Фінансовий менеджмент. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. 656 с.
18. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: Навч. посібник. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Луцьк: Ред.-вид. відд. "Вежа" Волин, держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 456 с.
19. Кононенко О. І. Транспортно-заготівельні витрати: облік і розподіл. Податки та бухгалтерський облік. 2008. №40(295). С.40-47.
20. Бочаров В.В. Фінансовий аналіз. Львів: Видавництво “Центр Європи”, 2001. 240 с.
21. Дьякова Ю.М. Бухгалтерський облік і аналіз діяльності організації торгівлі. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2005. 304 с.
22. Мурзов В. Збір за дозвіл на торгівлю: верховенство практики, що склалася. Бухгалтерія. 2008. № 47/1-2. С. 21-23.
23. Закон України “Про банки і банківську діяльність” 20.09.2001 р. № 2740-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
24. Постанова “Про затвердження Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків” від 29.07.2022 р. № 162. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
25. Зоря О. П. Теоретичні засади ведення обліку безготівкових розрахунків суб'єктів господарської діяльності банківськими установами. Науково-практичний журнал Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 18. С. 77–79.

26. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: монографія .К.: Ельга, Ніка Центр, 2014. 360 с.

27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 “Звіт про рух грошових коштів”. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

28. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

29. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

30. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

31. Закон України “Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг” від 06.07.95 р. № 265/95-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

32. Постанова “Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України” від 25.10.2017 р. № 106. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

33. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

34. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 “Спрощена фінансова звітність” від 25.02.2000 р. № 39. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

35. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник. К.: КНЕУ, 2015. 258 с.

36. Савлук М.І. Гроші та кредит : підручник. К. : КНЕУ, 2011. 590 с.

37. Шишков Н.Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління розрахунками з контрагентами підприємства. Ефективна економіка. 2014. №3. С. 57–61.

38. Городянська Л.В. Організація контролю дебіторської заборгованості на підприємстві. Бухгалтерський облік і аудит. 2013. № 5. С. 46–53.

39. Хринюк О.С. Управління взаєморозрахунками як центральна ланка механізму підвищення економічної безпеки підприємства. Формування ринкової економіки. 2012. № 27. С. 196–203.
40. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. К.: 2005. 196 с.
41. Фаріон І.Д. Організація обліку, контролю й аналізу : Навчальний посібник. Тернопіль : Економічна думка, 2008. 487 с.
42. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручн. Житомир: ПП «Рута», 2005. 756 с.
43. Нападовська Л. В. Управлінський облік. Київ: Книга, 2004. 544 с.
44. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: підручник К. : КНТЕУ, 2000. 692 с.
45. Циган Р.М. Концепція обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками. Облік і фінанси. 2017. № 3 (77). С. 28-37.